

BUDAPEST, I. KERÜLET, LÁNCCHÍD (HRSZ. 23810/1)

Felújítási munkálatok, lőszer- és roncsmentesítési felderítés

Lelőhely-azonosító: 72195, 39594, 72919

KULCSSZAVAK: középkor, késő középkor, kora újkor, újkor, szórvány

BUDAPEST, DISTRICT I, LÁNCCHÍD (CHAIN BRIDGE) (PLOT NO. 23810/1)

Renovation works, ammunition and wreck clearance

Site IDs: 72195, 39594, 72919

KEYWORDS: Middle Ages, Late Middle Ages, Early Modern Period, Modern Period, stray finds

A Széchenyi láncchíd felújításához kapcsolódva a Budapesti Történeti Múzeum megfigyelést látott el a víz alatti roncs- és tűzszerészeti mentesítés során. A felderítés előtt a Nemes és Társa Kft. magnetométerrel átfésülte a területet, majd a Szökőár Kft. ipari búvárai a víz alatt is átvizsgálták a helyszínt. A régészeti megfigyelés lehetővé tette, hogy a Lánchíd vonalában egy 100 méter széles keresztmetszetben megvizsgáljuk a Duna medrét.

A víz alatti felderítés 2021. május 11-én kezdődött és 2021. július 25-én ért véget.

A búvármunka jelentősen eltért az általunk alkalmazott folyami felderítéstől. Budapest közepén kellett dolgozni, ahol a rakpartokkal szűkített mederben jelentős a hajóforgalom. A híd pillérei is erős örvényeket keltettek. Ennek megfelelően a merülések az ipari búvárprotokoll szerint zajlottak. A bázist egy úszóponton jelentette, amelyet több horgonnyal a lehető legstabilabban rögzítettek, majd a ponton padlójába vágott nyílásba egy masszív vaslétrát állítottak, amelyet csörlővel eresztettek le a kavicsos aljzatra. A létra 6-9 méter vízoszlopot hidalt át. A búvár a felszínről kapta a levegőt egy a sisakjához rögzített tömlőn keresztül. A tömlőhöz csatolva áram- és telefonkábel is csatlako-

Connected to the renovation of the Széchenyi Chain Bridge, monitoring was conducted by the Budapest History Museum during the underwater wreck clearance and explosive ordnance disposal. Prior to the survey, the area was scanned with a magnetometer by Nemes és Társa Ltd., after which the site was also examined underwater by the industrial divers of Szökőár Ltd. Through the archaeological monitoring, the riverbed of the Danube was examined along the line of the Chain Bridge within a 100-meter-wide cross-section.

The underwater survey was initiated on May 11, 2021, and was completed on July 25, 2021.

The diving work was significantly different from the typical river surveys. Work had to be conducted in the centre of Budapest, where the riverbed, narrowed by embankments, carries heavy boat traffic. Strong currents were also generated by the bridge piers. Accordingly, the dives were conducted following industrial diving protocols. A floating pontoon served as the base, which was stabilized as securely as possible with multiple anchors. An opening was then cut into the floor of the pontoon, into which a sturdy iron ladder was placed and lowered by a winch onto the gravelly riverbed. The ladder spanned a water column of 6–9

zott a sisakba, így a sötét vízben erős lámpa segítette a minimális (kb. 40 centiméteres) látótávolságon belül végzett felderítést. A pontonon a biztosító csapat nyomon tudta követni a búvár légzését, valamint irányíthaták és segíthették a munkáját (tömlő adagolása, vagy éppen felhúzása stb.). A merülési pozíciókat GPS-szel bemértük, a búvár távolságát ettől a ponttól a légtömlő segítségével mértük, így a terepbejárásnak megfelelő pontossággal dokumentáltuk a leletek helyét.

A budai és a pesti part mentén, a parttól 30 méteres távolságig nagy számban kerültek elő tárgyak. Ezek többsége modern (pénztárca, telefon, szerelemlakat, korsók és poharak, rollerek stb.), ugyanakkor mindkét part mentén találtunk késő középkori és kora újkori kerámiákat, amelyek a Duna-part használatához kapcsolódnak. A leletek egyetlen esetben sem kötődnek objektumhoz,

jelenséghez. Minden korszak leletét a kavicsos üledék tetején találtuk meg, réteg nélkül. A leletek közül megemlítenénk egy nagy grafitos oldaltöredéket, valamint két ágyúgolyót.

A mészköből készült ágyúgolyók a budai rakpart mentén kerültek elő. A kisebb golyó a híd alatt, a híd északi élének vonalában bukkant fel, a nagyobbik, 150 kg-os darab a hídtól délre, 10 méterre került elő. Mindkét golyó a parttól mintegy 15 méterre helyezkedett el.

A leleteket a Budapesti Történeti Múzeum gyűjteményébe szállították. A felderítés során minden szórványleletet begyűjtöttünk.

A híd renoválásához kapcsolódóan a hídfők mellett végzett földmunkák során a korábbi nagyarányú bolygatás miatt régészeti objektum, illetve leletanyag nem került elő.

RÉSZTVEVŐK: Dr. Tóth J. Attila régész, Bukva Ákos régész, Bukva-Kovács Krisztina régész

Bukva Ákos – Tóth J. Attila

meters. Air was supplied to the diver from the surface through a hose attached to the helmet. Electrical and telephone cables were also connected to the helmet via this hose, enabling the use of a powerful lamp in the dark water, where visibility was minimal (approximately 40 cm). From the pontoon, the support team was able to monitor the diver's breathing and direct and assist the work (e.g., feeding or retrieving the hose). Diving positions were recorded using GPS, and the diver's distance from these points was measured via the air hose, allowing the locations of the finds to be documented with accuracy comparable to field surveys.

Along both the Buda and Pest riverbanks, a large number of artefacts were recovered within a distance of 30 meters from the shore. Most of these were modern items (wallets, phones, love locks, mugs and glasses, scooters, etc.); however, late medieval and early modern ceramics associated with the use of the Danube riverbank were also found along both sides. The finds were not associated with any feature or structure. Finds from all periods were recovered from the top of the gravelly sediment without stratigraphic context. Among the finds, a large graphite-sided fragment and two cannonballs were the most outstanding ones.

The limestone cannonballs were recovered along the Buda embankment. The smaller ball was found beneath the bridge, along the line of its northern edge, while the larger, weighing 150 kg, was found 10 meters south of the bridge. Both balls were located approximately 15 meters from the shore.

The finds were transported to the collection of the Budapest History Museum. All stray finds encountered during the survey were collected.

In connection with the bridge renovation, no archaeological features or finds were uncovered during earthworks conducted near the bridgeheads due to previous extensive disturbances.

CONTRIBUTORS: Dr. J. Attila Tóth (archaeologist), Ákos Bukva (archaeologist), Krisztina Bukva-Kovács (archaeologist)

Ákos Bukva – J. Attila Tóth